

1 הוא **בְּדִמְיָא אִינְשִׁי** – כפי שדרך אנשים לומר, שמתחילים מהמנין
2 המועט ועוברים למנין המרובה, ורצונם לומר, נפנה ארבע קופות,
3 ואם יהיה צורך נפנה חמש קופות. **וְאִי בְּעֵי, אִפִּילוּ טוֹבָא נְמִי מִפְּנִי**
4 – ואם יש צורך, מפנים הם אפילו יותר מחמש, כי אין כוונתם לארבע
5 וחמש דווקא, כך גם משנתנו נקטה תחילה ארבע ואחר כך חמש,
6 והוא הדין שניתן לפנות אפילו יותר מחמש. **וּמֵאָה** – ומהו פירוש דברי
7 המשנה **אֲבָל לֹא אֶת הָאוֹצֵר, שְׁלֹא יִגְמֹר לִפְנוֹת אֶת כּוֹל, דִּילְמָא**
8 **אֲתֵי לְאִשּׁוּיָי גּוּמָת** – שמא יבא להשוות גומות שבקרקעיתו, כי
9 פניו האוצר לגמרי, גורם לאדם לעיין בקרקע, ויש לחשוש שבעיונו
10 בקרקע יראה בו גומות, ויבוא לתקן בידים ולהשוותן. **אֲבָל אֶתְחִילִי**
11 **מִתְחִיל** – אבל מותר להתחיל לפנות את האוצר בשבת, אפילו אם
12 לא התחיל ליטול ממנו כבר בערב שבת, **וּמִנֵּי** – ומשנתנו דעת מי
13 היא, דעת **רַבִּי שְׁמַעוֹן הָיָא, דְּלִית לֵיהּ** – שלשיטתו אין איסור
14 מוקצה.

15 הגמרא מביאה ברייתא בענין איסור מוקצה בפניו אוצר: **תָּנוּ רַבָּנִי**
16 **בְּרִיתָא, אֵין מִתְחִילִין בְּאוֹצֵר תְּחִילָה, שֶׁאִם לֹא הִתְחִיל לִיטוֹל**
17 **מִהֶתְבֹּאֵה שְׁבוּ מֵעֶרֶב שַׁבַּת, אִסּוּר לִיטוֹל מִמֶּנּוּ בִּשְׁבֹּת מִשּׁוּם אִיסּוּר**
18 **מוֹקֶצֶה, אֲבָל עוֹשֶׂה בּוֹ שְׁבִיל עַל יַד שִׁמְפָּנָה אוֹתָם לְצַדִּידִים, בְּרִי**
19 **שְׁיָפְנִים וַיֵּצֵא.** הגמרא הבינה שמפנה אותם ביד, לכן מקשה הגמרא:
20 איך אתה אומר **עוֹשֶׂה בּוֹ שְׁבִיל, וְהָאִי אִמְרַת 'אֵין מִתְחִילִין' כִּיּוֹן**
21 **שְׁהוּא מוֹקֶצֶה.** מתרצת הגמרא: **הָכִי קְאָמֵר** – כך היא כוונת
22 הברייתא, **עוֹשֶׂה בּוֹ שְׁבִיל בְּרִגְלֵיו, בְּדֶרֶךְ הַלִּיכְתּוֹ בְּבִנְיָתָהּ**
23 **וּבִיצִיאָתָהּ,** שכיון שמפנה ברגליו בדרך הליכתו אינו נחשב טלטול.
24 הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין מוקצה: **תָּנוּ רַבָּנִי בְּרִיתָא,**
25 **תְּבֹאֵה צְבוּרָה** – אסופה ואינה באוצר, אך מוכח מכך שהיא אסופה
26 שהוקצתה לאוצר, כלומר, שהקצה אותה בדעתו מלהשתמש בה
27 עתה, **בְּזִמַּן שֶׁהִתְחִיל בָּהּ לִיטוֹל מִמֶּנָּה מְעַרְבֵי שַׁבַּת, מוֹתֵר לְהִסְתַּפֵּק**
28 **– (לִיטוֹל) מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת כְּדִי לְהַאכִּילָהּ לְבַהֲמָתָהּ, וְאִם לֹא, אִסּוּר**
29 **לְהִסְתַּפֵּק מִמֶּנָּה בְּשַׁבַּת, מִשּׁוּם מוֹקֶצֶה, דְּבָרֵי רַבִּי שְׁמַעוֹן. רַבִּי אֲחָא**
30 **מְתִיר לִיטוֹל מִמֶּנָּה בִּשְׁבֹּת אִף אִם לֹא הִתְחִיל לִיטוֹל מִמֶּנָּה מִבְּעוֹד יוֹם.**
31 **מִקְשָׁה הַגְּמָרָא: בְּלִפְנֵי לֵיָּא** – כנגד הדין פונה דבר זה, הלא הפוך
32 הוא, שהרי רבי שמעון מתיר מוקצה בכל מקום, ומדוע החמיר כאן.
33 מתרצת הגמרא: **אֵלֹא אִימָא** – אלא הפוך את השיטות בברייתא
34 ואמור, 'אסור להסתפק ממנה בשבת, דְּבָרֵי רַבִּי אֲחָא, וְרַבִּי שְׁמַעוֹן
35 **מְתִיר.**

36 הגמרא מביאה ברייתא המבארת מהו שיעור תבואה צבורה שאסור
37 ליטול ממנה אם לא נטל ממנה כבר מערב שבת: **הֵנָּה בְּרִיתָא,**
38 **בְּמָה שִׁיעוֹר תְּבֹאֵה צְבוּרָה שֶׁאִסּוּר רַבִּי אֲחָא לִיטוֹל מִמֶּנָּה אִם לֹא**
39 **הִתְחִיל לִיטוֹל מִמֶּנָּה מֵעֶרֶב שַׁבַּת, לְתַתָּה – חֲצִי כוֹר, דְּהֵינּוּ חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה**
40 **סָאִים, אֲבָל פָּחוֹת מִכֵּךְ אֵינָה נִחְשָׁבֶת שְׁהוּקֶצֶתָה לְאוֹצֵר וּמוֹתֵר לִיטוֹל**
41 **מִמֶּנָּה אִף אִם לֹא נָטַל מִמֶּנָּה קוֹדֶם שַׁבַּת. וְכֵן קָעָא מִיָּדָה – שֶׁאֵל רַב**
42 **נְחוּמִי בַר זְבִרְיָה מֵאֲפִי, שִׁיעוֹר תְּבֹאֵה צְבוּרָה בְּכֻמָּה. אֲמַר לֵיהּ**
43 **אֲבִי, תְּרִי אֲמַרְוּ, שִׁיעוֹר תְּבֹאֵה צְבוּרָה, לְתַתָּה.**

44 משנתנו התיירה טירחה בפניו ארבע וחמש קופות לצורך מצוה.
45 הגמרא מסתפקת באיזו טירחה עדיף למעט, בטירחת ההליכה בשעת
46 הפניו או בטירחת כובד המשא: **אִיבְעִיָא לְהוּ – הִסְתַּפְקוּ בְּנֵי הַיִּשְׁבִּיהָ,**
47 **הֵי – (אלו) אֲרַבַּע וְחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת דְּקָאֵמֵר הֵנָּה שְׁמוֹת לְטִרְחָה**
48 **וּלְפְנוֹתָם, בְּאֲרַבַּע וְחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת אֵין – הָאִם כּוּוֹנְתּוֹ שְׁדוּקָא בְּאַרְבַּע**
49 **וּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת עֲצֻמָּן מוֹתֵר לִפְנוֹת, שְׁבֹאפוֹן זֶה הוּא טִרְחָה בְּהִלְכְּתּוֹ רַק**
50 **אַרְבַּע או חֲמֵשׁ פְּעָמִים, מִפִּי לֹא – אֲבָל לֹא הוֹתֵר לִפְנוֹת בְּאֻפּוֹן**
51 **שְׁצִירָךְ לִילֵךְ יוֹתֵר מִחֲמֵשׁ פְּעָמִים, כְּגוֹן שִׁמְפָּנָה שִׁיעוֹר תְּבֹאֵה שֶׁל**
52 **חֲמֵשׁ קוֹפּוֹת בְּתוֹךְ כְּלִים קֹטְנִים, אִלְמָא לְמַעוֹטֵי בְּהִילּוּכָא עֲדִיף – אִם**
53 **כֵּן מוֹכַח שְׁעִדִּיף לִמְעַט בְּטִירְחָתָה הַחִלּוֹךְ, וְאִף שֶׁבֶל פֶּעַם שְׁדוּלְךָ הוּא**
54 **נוֹשֵׂא מִשָּׂא כְבֵד יוֹתֵר מִשְׁהִידָה נוֹשֵׂא אִם הִידָה מִפְּנֵם בְּכָלִים קֹטְנִים. אִוִּי**
55 **דִּילְמָא לְמַעוֹטֵי בְּמִשּׁוּי עֲדִיף – או שמא למעט בטירחת כובד המשא**
56 **עֲדִיף, וְהֵינּוּ, שֶׁאִם רוֹצֵה יִכּוֹל לִפְנוֹת בְּכָלִים קֹטְנִים יוֹתֵר, אִף שִׁמְחָמַת**
57 **כֵּן יִצְטָרֵךְ לְטִרְחָה וּלְיָלֵךְ יוֹתֵר מֵאַרְבַּע וּחֲמֵשׁ פְּעָמִים.**
58 הגמרא תולה ספק זה במחלוקת תנאים: **תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראי**

59 לתלות את הספק בדברי שני תנאים שנאמרו בשתי ברייתות, דְּתָנִי
60 **חֲדָא – שִׁבְרִיתָא אַחַת שִׁנִּינוּ, מִפְּנִי אִפִּילוּ אֲרַבַּע וְחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת**
61 **שֶׁל בְּרִי שְׁמֵן וְשֶׁל בְּרִי יוֹן, וּמִשְׁמַע, אַרְבַּע וּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת וְלֹא יוֹתֵר,**
62 **וְתָנִי אֲדִידָה – ואילו בברייתא אחרת שנינו, מִפְּנִים בְּעֵשֶׂר וּבְחֲמֵשׁ**
63 **עֲשָׂרָה, וּלְכַאוּרָה הֵינּוּ בְּעֵשֶׂר וּבְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קוֹפּוֹת, כְּלוּמֹר, שִׁיכּוֹל**
64 **לִפְנוֹת שִׁיעוֹר חֲמֵשׁ קוֹפּוֹת עַל יַד עֶשֶׂר או חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קוֹפּוֹת קִטְנוֹת.**
65 **מֵאָה – מהו יישוב הסתירה בדברי הברייתות, לֹא בְּמָה קָמִילְגִי –**
66 **הָאִם לֹא בְּדָבָר זֶה נִחְלָקוּ, דְּמָר – הֵנָּה בְּרִיתָא הִרְאֵנוּהָ סָבָר,**
67 **מַעוֹטֵי בְּהִילּוּכָא עֲדִיף – לִמְעַט בְּהִילּוֹךְ עֲדִיף, וְלִכּוֹן הִתִּיר לִפְנוֹת רַק**
68 **בְּאַרְבַּע וּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת, וּמָר – וְהֵנָּה בְּרִיתָא הִשְׁנִיָּה סָבָר, מַעוֹטֵי**
69 **בְּמִשּׁוּי עֲדִיף – לִמְעַט מִמִּשָּׂא עֲדִיף, וְלִכּוֹן הִתִּיר לִפְנוֹת אִפִּילוּ בְּעֵשֶׂר**
70 **וּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קוֹפּוֹת קִטְנוֹת, וְאִף שִׁמְרָבָה בְּטוֹרַח הַחִילּוֹךְ. נִמְצָא**
71 **שֶׁנִּחְלָקוּ שְׁתֵּי הַבְּרִיתוֹת בְּשְׁנֵי צַדִּי הַסֵּפֶק.**

72 דוחה הגמרא: **לֹא נִחְלָקוּ בְּדָבָר זֶה, דְּכֹלִי עֲלָמָא – לדברי הכל מַעוֹטֵי**
73 **בְּהִילּוּכָא עֲדִיף, וְלִכּוֹן מוֹתֵר לִפְנוֹת רַק בְּאַרְבַּע וּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת, וְמִי**
74 **סָבָר – וכי סבור אתה שדברי הברייתא השניה 'בְּעֵשֶׂר וּבְחֲמֵשׁ**
75 **עֲשָׂרָה, אֲקוּפּוֹת קָא' – עוֹסְקִים בְּקוֹפּוֹת, וְרִצּוֹנָה לומר שניתן לפנות**
76 **בְּעֵשֶׂר וּחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה קוֹפּוֹת וּלְהִרְבוֹת בְּהִילּוֹךְ, לֹא כֵן הוּא, אֲלֵא אֲבָרִין**
77 **קָא' – דבריה אלו בכדיים הם עוֹסְקִים, וְרִצּוֹנָה לומר שֶׁאִם יֵשׁ לוֹ**
78 **עֶשְׂרָה או חֲמֵשׁ עֶשֶׂר כִּדִּים, יִפְנֶה אוֹתָם בְּתוֹךְ חֲמֵשׁ קוֹפּוֹת כְּדִי שֶׁלֹּא**
79 **לְהִרְבוֹת בְּהִילּוֹךְ, וְלֹא קִשְׂיָא, כִּי הָא – הִבְרִיתָא הִרְאֵנוּהָ שֶׁשֵּׁנִי**
80 **בָּה 'אַרְבַּע וּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת' וְלֹא מִנְתָּה אֶת מִנֵּין הַכִּדִּים, עוֹסְקֵת בְּאוּפּוֹן**
81 **דְּמִשְׁתַּקְלִי חֵד חֵד – שְׁנִיטֵל כָּל אֶחָד מִהַכִּדִּים בְּקוֹפָה אַחַת, וְהֵינּוּ**
82 **כִּדִּים גְּדוּלִים שִׁמְנִים כִּמְנִין הַקּוֹפּוֹת, אַרְבַּע או חֲמֵשׁ, וְהָא – הִבְרִיתָא**
83 **הַשְּׁנִיָּה שֶׁשֵּׁנִתָּה 'בְּעֵשֶׂר וּבְחֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה, עוֹסְקֵת בְּכִדִּים בִּינוּנִים**
84 **וְקִטְנִים, שִׁשְׁעוֹר 'עֶשֶׂר' עוֹסֵק בְּאוּפּוֹן דְּמִשְׁתַּקְלִי תְּרִי תְּרִי – שְׁנִיטֵלִים**
85 **כָּל שְׁנֵי כִדִּים בְּקוֹפָה אַחַת, נִמְצָא שְׁנוּטֵל בְּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת עֶשְׂרֵה כִדִּים,**
86 **וְהֵינּוּ כְּשֶׁהַכִּדִּים בִּינוּנִים, וְהָא – שִׁיעוֹר 'חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה' עוֹסֵק בְּאוּפּוֹן**
87 **דְּמִשְׁתַּקְלִי תְּלָתָא תְּלָתָא – שְׁנִיטֵלִים שְׁלוֹשָׁה שְׁלוֹשָׁה כִדִּים בְּקוֹפָה,**
88 **נִמְצָא שְׁנוּטֵל בְּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת מִמִּשְׁעָה עֶשֶׂר כִּדִּים, וּבְרִיקוֹרֵי דְּהִרְפִּינָא –**
89 **וּבְכִדִּים שְׁעוֹשִׂים בְּהִרְפִּינָא (שֶׁם מְקוּם), שְׁדֵם קֹטְנִים. נִמְצָא שְׁנִיתוֹן**
90 **לְדוּחוֹת וּלְבֹאֵר שֶׁהִבְרִיתוֹת אֵינָן חִלּוּקוֹת וּלְדִבְרֵי הַכָּל מוֹתֵר לִפְנוֹת רַק**
91 **בְּהִילּוֹךְ חֲמֵשׁ פְּעָמִים. וְלֹא פִשְׁטָה הַגְּמָרָא אֶת הַסֵּפֶק.**

92 הגמרא מסתפקת ספק נוסף בשיעור 'ארבע וחמש קופות' האמור
93 במשנתנו: **אִיבְעִיָא לְהוּ, הֵנִי 'אַרְבַּע וְחֲמֵשׁ' דְּקָאֵמֵר הֵנָּה, וּבִיָּאֵר רַב**
94 **חֲסָדָא בְּדַבְרֵי שְׁדוּקָא אַרְבַּע וּחֲמֵשׁ מוֹתֵר לִפְנוֹת אֲבָל לֹא יוֹתֵר מִכֵּךְ,**
95 **אִף עַל גַּב דְּאִית לֵיהּ אוֹרְחִין טוֹבָא – הָאִם גַּם כְּשִׁישׁ לוֹ הִרְבָּה**
96 **אוֹרְחִים אִסּוּר לִפְנוֹת יוֹתֵר, אוֹ דִּילְמָא – או שמא, הַכָּל לְפִי הָאוֹרְחִין,**
97 **שְׁכֹאשֶׁר הֵם מְרובִים מוֹתֵר לִפְנוֹת יוֹתֵר מֵאַרְבַּע וּחֲמֵשׁ.**
98 הגמרא מביאה ספק נוסף שיש להסתפק בו אם נאמר כצד השני
99 בספק הקודם: **וְאִם תְּמַצִּי לִמָּר – ואם תרצה לפשוט את הספק**
100 **ולומר שחבל לְפִי הָאוֹרְחִין, יִכּוֹל לִפְנוֹת יוֹתֵר מֵאַרְבַּע וּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת**
101 **כְּשִׁישׁ אוֹרְחִים רַבִּים, יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק, חֵד גְּבָרָא מִפְּנֵי לְכוּלָּהּ – הָאִם**
102 **אִם אֶחָד יִכּוֹל לִפְנוֹת אֶת כָּל הַקּוֹפּוֹת, אוֹ דִּילְמָא גְּבָרָא גְּבָרָא מִפְּנֵי**
103 **לְנַפְשִׁיהָ – או שמא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מִפְּנֵי לְעֲצָמוֹ, כִּיּוֹן שִׁישׁ טוֹרַח**
104 **מְרובה כְּשֶׁאֶחָד מִפְּנֵי לְכוּלָּם.**

105 הגמרא מביאה ראייה ממעשי התנאים לפשוט את הספק: **תָּא שְׁמַע**
106 **– בא ושמע ראייה לפשוט את הספק, דְּאֲמַר רַבָּה אֲמַר רַבִּי חֵיָּא,**
107 **פֶּעַם אַחַת חָלַךְ רַבִּי לְמָקוֹם אֶחָד, וְרָאָה מְקוֹם דְּחִיּוֹן לְתַלְמִידִים,**
108 **שֶׁלֹּא הִידָה דִּי מְקוֹם לְהוֹשִׁיבָם, וַיֵּצֵא לְשָׂדֶה וּמִצָּא שְׂדֵה מְלָאָה**
109 **עוֹמְרִים, וַעֲמַר רַבִּי אֶת כָּל הַשְּׂדֵה בּוֹלָה – וּפִינָה רַבִּי אֶת כָּל**
110 **הַעוֹמְרִים (שְׁמַע מִינָּה חֶבֶל לְפִי הָאוֹרְחִין). וְכֵן רַבִּי יוֹסֵף אֲמַר בֵּשֶׁם**
111 **רַבִּי הוֹשְׁעִיָּא, פֶּעַם אַחַת חָלַךְ רַבִּי חֵיָּא לְמָקוֹם אֶחָד, וְרָאָה מְקוֹם**
112 **דְּחִיּוֹן לְתַלְמִידִים, וַיֵּצֵא לְשָׂדֶה, וּמִצָּא שְׂדֵה מְלָאָה עוֹמְרִים, וַעֲמַר**
113 **רַבִּי חֵיָּא כָּל הַשְּׂדֵה בּוֹלָה. וּמִכֵּךְ שְׁפִינוּ רַבִּי וְרַבִּי חֵיָּא אֶת הַשְּׂדֵה**
114 **כּוֹלָה, שְׁמַע מִינָּה – מוֹכַח, שֶׁחֶבֶל לְפִי הָאוֹרְחִין, וּמוֹתֵר לִפְנוֹת אִף**
115 **יוֹתֵר מִשִּׁיעוֹר אַרְבַּע וּחֲמֵשׁ קוֹפּוֹת, כְּפִי הַצּוּרָךְ.**

1 ממשיכה הגמרא: וְעֵדִיין תַּפְעִי לָךְ – ועדיין יש לך להסתפק את
2 הספק השני, חד גַּבְרָא מִפְּנֵי לֵיהּ לְכוּלָא – האם אדם אחד מפנה את
3 כל הכמות הנצרכת, או דִּילְמָא, כָּל גַּבְרָא וְגַבְרָא מִפְּנֵי לְנַפְשִׁיהּ –
4 או שמא, כל אחד ואחד מפנה לעצמו.
5 הגמרא מביאה ראיה לפשוט אף ספק זה: תָּא שְׁמַע – בא ושמע ראיה
6 מהמעשה שהיה עם רבי, שאמר רבה שם 'וְעִימָר רַבִּי, וּמוֹכַח
7 שְׁמוּתָא לְאָדָם אֶחָד לַפְנוֹת אֶת הַכֵּל. תַּמְהָא הַגְמָרָא: וְלִטְעָמִיךְ –
8 ולשיטתך שהוא כפשוטו שפינה רבי עצמו את כל השדה, וכי רַבִּי
9 בְּדִנְפָשִׁיהּ – [בעצמו] עִימָר, הלא אין דרך נשיא לעמר, אֵלָא בַּהֲכֻרְחָא
10 כּוּונָת רַבָּה הִיא, צֹוָה וְעִימָר – שצוה לאחרים לעמר, וְלַעוֹלָם כָּל חַד
11 וְחַד מִפְּנֵי לְנַפְשִׁיהּ – ובאמת ניתן לומר שכל אחד ואחד מפנה
12 לעצמו.
13 את הספק הראשון פשטה הגמרא, שאף לשיטת רב חסדא הכל לפי
14 האורחים, ואם צריך יותר מארבע וחמש, מפנים. ואת הספק השני,
15 האם אחד מפנה לכולם או שכל אחד מפנה לעצמו, לא פשטה
16 הגמרא.
17 שנינו במשנה: מפנין ארבע וחמש קופות של תבן ושל תבואה מִפְּנֵי
18 הָאוֹרְחִין וכו' ומפני ביטול בית המדרש. הגמרא דורשת במעלת
19 מצות הכנסת אורחים: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, גְּדוּלָּה הַכְּנָסָת אוֹרְחִין
20 בְּהַשְׁכָּמָת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, דִּקְתָּנִי מִפְּנֵי הָאוֹרְחִין וּמִפְּנֵי בִטּוֹל בֵּית
21 הַמִּדְרָשׁ, ומכך שהשוותה אותם המשנה כאחד, משמע ששונים הם
22 במעלתם. וְרַב דִּימִי מְנַהֲרָדְעָא אָמַר, גדולה הכנסת אורחים יותר
23 מִהַשְׁכָּמָת בֵּית הַמִּדְרָשׁ, דִּקְתָּנִי תַחֲלִילָא 'מִפְּנֵי הָאוֹרְחִין' וְהֵדָר –
24 ולאחר מכן וּמִפְּנֵי בִטּוֹל בֵּית הַמִּדְרָשׁ, ומכך שהקדימה התנא,

25 משמע שגדולה היא מהשכמת בית המדרש.
26 אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, גְּדוּלָּה הַכְּנָסָת אוֹרְחִין יוֹתֵר מִהַשְׁכָּלָת פְּנֵי
27 שְׂכִינָה, דְּכָתִיב אַצֵּל אַבְרָהָם אַבִּינוּ כְּשָׁבָאוּ הַמִּלֵּאכִים לִבְקָרוּ (בראשית
28 יח) 'וַיֹּאמֶר (ה') [אֲדֹנָי] אִם נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, אֵל נָא תַעֲבֹד
29 וגו' מֵעַל עֲבָדְךָ, והיינו שאמר אברהם אבינו להקדוש ברוך הוא
30 להמתין לו עד שיכניס את האורחים, ומכך שהניח אברהם אבינו את
31 השכינה ופנה להכניס אורחים, משמע שהכנסת אורחים גדולה.
32 מאמר נוסף בענין זה: אָמַר רַבִּי אֱלֵעָזָר, בָּא וּרְאֵה שְׂלָא בְּמִדַּת
33 – [כהנהגת] תְּקוּדָשׁ בְּרוּךְ הוּא מִדַּת בְּשֵׁר וְדָם, שהרי בְּמִדַּת בְּשֵׁר
34 וְדָם אֵין קָטָן יָכוֹל לֹאמַר לְגְדוּל הַמֵּתָן עַד שְׁאֵכָא אַצֵּלָךְ, וְאֵילוּ
35 בְּתַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּתִיב 'וַיֹּאמֶר (ה') [אֲדֹנָי] אִם נָא מִצָּאתִי וגו'
36 חֵן בְּעֵינֶיךָ אֵל נָא תַעֲבֹר מֵעַל עֲבָדְךָ'.
37 מעלה נוספת שישנה בהכנסת אורחים: אָמַר רַב יְהוּדָה בְּרִי שִׁילָא
38 אָמַר רַב אִפִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שְׁשֵׁה דְבָרִים אֲדָם אוֹכֵל פִּירוּתֵיהֶן
39 בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהִקְרָן קִיָּמָתָא לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵילוּ הֵן, הַכְּנָסָת
40 אוֹרְחִין, וּבִיקּוּר חוֹלִים, וְעִיּוֹן תַּפְלָה – כּוּונָה בַּתְּפִילָה, וְהַשְׁכָּמָת בֵּית
41 הַמִּדְרָשׁ, וְהַמְגְדֵּל בְּנֵיו לְתַלְמוּד תּוֹרָה, וְהִדָּן אֶת חֲבֵרוֹ לְכַף זָכוֹת.
42 מַקְשָׁה הַגְמָרָא: אֵינִי – האם כך הוא, וְהָא אֲנִי תִנָּן (פאה פ"א מ"א), אֵילוּ
43 דְבָרִים שְׁאֲדָם עוֹשֶׂה אוֹתָם וְאוֹכֵל פִּירוּתֵיהֶן בְּעוֹלָם הַזֶּה וְהִקְרָן
44 קִיָּמָתָא לוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, וְאֵילוּ הֵן, בִּיבּוּד אַב וְאָם, וְגִמְלּוֹת חֲסִידִים,
45 וְהַכָּאָת שְׁלוֹם שְׂבִין אֲדָם לְחֲבֵרוֹ, וְתַלְמוּד תּוֹרָה בְּגִנְדָּר בּוֹלָם.
46 [משמע שְׁהֵי אֵין – דברים אלו כן, כלומר יש להם פירות בעולם
47 הזה, אבל מִיָּדִי אֲחֲרִינָא – דבר אחר לֹא], וקשה על רבי יוחנן שמנה
48 דברים אחרים.

מותרת הגמרא: הני גמי – אף דברים אלו שאמר רבי יוחנן (בגמילות
 חסדים שייכי ו-)הם שייכים. לישנא אחרת, הני – דברים אלו
 שאמר רבי יוחנן) פהני שייכי – שייכים וכלולים בדברים אלו
 שבמשנה. לפי שהכנסת אורחים וביקור חולים הם גמילות חסדים
 שנזכרה במשנה, וכן עין תפילה הוא בכלל גמילות חסדים, שנאמר
 (משלי יא ה) 'גמל נפשו איש חסד', ונפשו היינו תפילה, שנאמר לגבי
 חנה (שמואל א' א טו) 'ואשפר את נפשי לפני ה''. והשכמת בית המדרש
 וגידול בנים לתלמוד תורה, הם תלמוד תורה שנזכר במשנה. והדן
 את חבריו לכף זכות הוא בכלל הבאת שלום שבמשנה, שמתוך
 שאדם אמר שחבירו לא חטא לו, אלא אנוס היה או לטובה התבין,
 מתוך כך יש שלום ביניהם. ורבי יוחנן בא לפרש את המשנה, שששת
 הדברים שהזכיר כלולים בדברים שהזכירה המשנה. אמנם אף הוא
 מודה שאף כיבוד אב ואם שנזכר במשנה אוכל פירותיו בעולם הזה,
 אך לא הזכירו לפי שלא ראה דבר שיש להוסיף עליו ולפרשו.
 הגמרא מביאה כמה ברייתות בענין כף זכות: תנו רבנן בברייתא, הדין
 חבירו לכף זכות, דנין אותו בשמים לזכות. ומעשה באדם אחד
 שירד מגליל העליון, ונשבר לעבוד אצל בעל הבית אחד בדרום
 שלש שנים. ערב יום הכפורים אמר לו השכיר לבעל הבית, תן לי
 שכרי, ואלך ואזון את אחתי ובני. אמר לו בעל הבית, אין לי
 מעות. אמר לו השכיר, תן לי פירות בשכרי. אמר לו בעל הבית,
 אין לי. אמר לו השכיר, תן לי קרקע בשכרי. אמר לו בעל הבית,
 אין לי. אמר לו השכיר, תן לי בהמה. אמר לו בעל הבית, אין לי.
 אמר לו השכיר, תן לי פרים וקטנות. אמר לו בעל הבית, אין לי.
 הפשיל השכיר כליו לאחוריו, והלך לביתו בפסח נפש – בדאבון
 נפשו.
 לאחר הרגל, נמל בעל הבית שזכרו של השכיר בידו, ועמו משוי
 שלשה חמורים – שלשה חמורים טעונים משא, אחד של מאכל,
 ואחד של משהתה ואחד של מיני מנדים, והלך לו לביתו של
 השכיר. לאחר שאכלו ושתו, נתן לו שכרו. אמר לו בעל הבית
 לשכיר, בשעה שאמרת לי תן לי שכרי ואמרת לי שכרי לי מעות,
 במה חשדתני כלומר, איך דנת את מעשי. השיב השכיר, אמרת,
 שמה פרקמטיא – וסחורה) בזול נדמנה לך, ולקחת בהן – וקנית
 הסחורה במעות שיעדת לי, ולכן אינן בידך. שוב שאל בעל הבית,
 ובשעה שאמרת לי תן לי בהמה, ואמרת לי אין לי בהמה, במה
 חשדתני. השיב השכיר, אמרת, שמה מושפרת בהמתך ביד
 אחרים. שאל בעל הבית, ובשעה שאמרת לי תן לי קרקע, ואמרת
 לי אין לי קרקע, במה חשדתני. השיב השכיר, אמרת, שמה
 מושפרת ביד אחרים היא, שנתת להם לעבוד את השדה בשכר כך
 וכך כורים לשנה. שאל בעל הבית, ובשעה שאמרת לי שכרי לי
 פירות, במה חשדתני. השיב השכיר, אמרת, שמה אינן מעושרות
 וטבל הם, ולא יכולת ליתנם לי. שאל בעל הבית, ובשעה שאמרת
 לי שכרי לי פרים וקטנות, במה חשדתני. השיב השכיר, אמרת,
 שמה הקדש בעל הבית את כל נכסיו לשמים. אמר לו בעל הבית,
 העבודה ו-)לשון שבועה) שך היתה, אכן הדרתי כל נכסי לשמים,
 שהקדשתי לשמים כדי להדירם ולאוסרם על כל העולם, בשביל
 ו-)בגלל) הורקנום בני, שלא עסק בתורה, ורציתי שלא יגיע אליו
 כלום מממוני, ובשפאתי אצל חברי שפדונו, התירו לי כל נדרי,
 ויכולתי לבוא ולשלם לך. ואתה, בשם שדנתני לזכות, המקום דין
 אותך לזכות.
 ברייתא נוספת: תנו רבנן, מעשה בחסיד אחד שפדה מהשבי ריבה
 ו-)נערה) אחת, בתי ישראל, ובבואו למלון השביה תחת מרגלותיו
 ו-)בסמוך לרגליו. למחר ירד וטבל, ושנה לתלמידיו, ואמר להן,
 בשעה שהשפכתי תחת מרגלותי, במה חשדתני, כלומר, איך
 דנתם את מעשי. אמרו לו, אמרנו, שמה יש בנו תלמיד שאינו ברוך
 לרבי, כלומר, שאין רבינו מכיר במידותיו אם הגון הוא ואפשר
 לסמוך עליו להשאיר בינינו בלילה, ולכן השכבת אותה אצלך.
 אמר להם, ובשעה שירדתי וטבלתי, במה חשדתני. אמרו לו,

אמרנו, שמה מפני שזרחה הדרך ארבע קרי לרבי והוצרכת להטהר.
 אמר להם, העבודה – בשבועה שך היה. ואתם, בשם שדנתני
 לכף זכות, המקום דין אתכם לכף זכות.
 ברייתא נוספת: תנו רבנן, פעם אחת הוצרך דבר אחד לתלמידיו
 חכמים אצל מטרוניתא ו-)נכרית) אחת, שכל גדולי רומי מצויין
 אצלה. אמרו החכמים, מי ילך אליה. אמר להם רבי יהושע, אני
 אלך. הלך רבי יהושע ותלמידיו. בין שהגיע לפתח ביתה, חלץ
 תפיליו ברחוק ארבע אמות ונכנס, ונעל הדלת בפניו. אחר
 שיצא, ירד וטבל, ושנה לתלמידיו, ואמר להן, בשעה שהלצתי
 תפילי, במה חשדתני. אמרו לו תלמידיו, אמרנו, בפסח רבי,
 שלא נכנסו דברי קדושה ו-)התפילין) במקום טומאה. אמר להם,
 בשעה שנעלתי את הדלת, במה חשדתני. אמרו לו, אמרנו, שמה
 דבר מלכות יש בינו לביתה, וצריך להעלימו שלא ישמעו אחרים.
 אמר להם, בשעה שירדתי וטבלתי, במה חשדתני. אמרו לו,
 אמרנו, שמה ניתנה צינורא – שמה ניתן רוק מפיה של המטרוניתא
 על בגדיו של רבי ונטמא, שגזרו חכמים על הנכרים שיטמאו כזבים
 ורוקם מטמא, ולכן טבל. אמר להם, העבודה, כך היה. ואתם, בשם
 שדנתני לזכות, המקום דין אתכם לזכות.
 שנינו במשנתנו (לעיל קכז), שמותר לפנות קופות תבן ותבואה
 לדבר מצוה, ואין חוששים לטרוח, אולם הדיתר הוא רק בקופות
 שאין מוקצה. המשנה מפרטת כמה מינים המותרים בפניו וכמה
 האסורים, והגמרא דנה בהם. שנינו במשנה: מפני תרומה מהורה
 וכו' שהיא בכלל הדברים שאינם מוקצה. מקשה הגמרא: פשיטא
 שאינה מוקצה, ומדוע הוצרכה המשנה להשמיע זאת. מתרצת
 הגמרא: לא צריכא, אלא באופן דמנחה – שמונחת התרומה ביד
 ישראל. מהו דתימא, בין דלא חזיא ליה – כיון שאין התרומה
 ראויה לישראל, שהרי אסורה לו באכילה ואינו יכול לתתה
 לבהמתו, אסור לטלטלה, שהרי היא מוקצה מחמת גופו, קא משמע
 לן התנא, דבין דחזיא לכהן, שפיר דמי – שכיון שראויה התרומה
 לכהן, מותר לטלטלה ואינה מוקצה אף לישראל, שכל הראוי לזה
 אינו מוקצה אף לזה.
 עוד שנינו במשנה: ודמאי (וכו'), שמותר לפנותו ואינו מוקצה.
 מקשה הגמרא: דמאי, קא לא חזי ליה – הרי אינו ראוי לו בשבת,
 שאסור לאכלו ואי אפשר לתקנו, ומדוע אינו מוקצה.
 מתרצת הגמרא: בין דאי פני, מפני ליה לנכסיה ויהוה עני, וחזיא
 ליה – כיון שאם רוצה, מפקיר את נכסיו ונעשה עני, ונעשית תבואה
 זו ראויה לו, שהדמאי מותר לעניים, השתא נמי חזי ליה – אף עתה,
 קודם שהפקיר נכסיו, נחשבת התבואה ראויה לו, ומותר לטלטלה.
 והיכן מצינו שדמאי מותר לעניים, והתנן (דמאי פ"ג מ"א), מאכילין את
 העניים דמאי, לפי שהדמאי אין איסורו מן התורה אלא מדברי
 חכמים, ולא אסורוהו על העניים משום שצריכים הם לחזור על פתחי
 עמי הארצות שנותנים להם דמאי, וסמכו חכמים על כך שרוב עמי
 הארץ מעשרים, וכן מאכילים את האכסניא ו-)חילות של מלבי
 ישראל) דמאי, שהמלך מטיל על בני העיר שהחילות נמצאים בה
 לזונם, והם כעניים שהרי אינם בבתיהם. מביאה הגמרא ברייתא
 בענין זה: ואמר רב הונא, תנא בברייתא. בית שמאי אומרים, אין
 מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי. ובית הלל
 אומרים, מאכילין את העניים דמאי ואת האכסניא דמאי.
 עוד שנינו במשנה: ומעשר ראשון שניטלה תרומתו וכו', שמותר
 לפנותו ואינו מוקצה. הגמרא מבניה עתה, שניטלה תרומתו היינו
 שניטלה מהמעשר ראשון תרומת מעשר שהלוי נותן לכהן, וכל שכן
 שביטל ניטלה ממנו תרומה גדולה שעל הישראל (ובעל השדה) מוטל
 להפריש לכהן, שהפרישה קודם תניית המעשר ללוי. מקשה הגמרא:
 פשיטא שמעשר זה אינו מוקצה, שהרי הוא מותר באכילה, ומדוע
 הוצרכה המשנה להשמיע. מתרצת הגמרא: לא צריכא, אלא
 באופן שהקדימו בשבולים – שהפריש מעשר ראשון קודם הפרשת
 תרומה גדולה, בעוד התבואה בשיבולים, קודם שנעשה מירוח בגורן.

שמן הדין יש על ישראל להפריש תחילה תרומה גדולה ואחר כך מעשר, ואם הקדים המעשר לתרומה לוקה, אולם כל זה הוא דווקא כאשר התמרחה התבואה בגורן, אבל אם הקדים מעשר לתרומה גדולה בעוד התבואה בשיבולים, אינו לוקה. ומשנתנו עוסקת באופן שבעוד התבואה בשיבולים ישראל הקדים ונתן מעשר ללוי קודם הפרשת תרומה גדולה, וְנִמְלָה הֵימָנוּ – מהמעשר ראשון תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, וְלֹא נִמְלָה הֵימָנוּ תְּרוּמַת גְּדוּלָּה, כלומר, הלוי שקיבל את המעשר ראשון, לא נתן ממנו לכהן תרומה גדולה, על אף שמעולם לא ניתנה מתבואה זו תרומה גדולה. והיה מקום לומר, שהמעשר ראשון אסור באכילה כדין טבל עד שתופרש ממנו תרומה גדולה לפי החשבון, ומוקצה הוא, ומשמיענו התנא שאין צריך להפריש ממעשר זה תרומה גדולה, ומותר באכילה, וְכִי הָא דְאָמַר רַבִּי אֲבָהוּ אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן שֶׁהִקְדִּימוֹ לַתְּרוּמָה בְּעוֹד הַתְּבוּאָה בְּשִׁבּוּלֶיהָ, פְּטוֹר הַמַּעֲשֵׂר מִתְּרוּמָה גְּדוּלָּה, ואין חייב הלוי ליתן לכהן תרומה גדולה כלל, שְׁנֵאמַר לגבי חיוב הלויים להפריש תרומת מעשר (במדבר יח כו), וְהַתְּרוּמָה מִמֶּנּוּ תְּרוּמַת ה', מַעֲשֵׂר מִן הַמַּעֲשֵׂר, ודורשים מכאן, רק מַעֲשֵׂר ו-תְּרוּמַת מעשר] מִן הַמַּעֲשֵׂר – מעשר ראשון אָמַרְתִּי לָךְ להפריש, וְלֹא תְּרוּמָה גְּדוּלָּה וְתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר, מִן הַמַּעֲשֵׂר.

רב פפא מקשה על דרשה זו: אָמַר לִיה רַב פָּפָא לְאַבְי, אֵי הָכִי, שפטרה התורה מלהפריש תרומה גדולה מן המעשר, אזי אֶפְּלִלוּ באופן שֶׁהִקְדִּימוֹ לאחר שכבר נתמרחה התבואה בְּכַרִּי, נִמְי לִיפְטַר – גם יפטר מלהפריש תרומה גדולה מן המעשר, ומדוע נקט ריש לקיש דין זה דווקא בהקדימו בשיבולים.

מתרצת הגמרא: אָמַר לִיה אבבי לרב פפא, עָלֶיךָ – כדי שלא תאמר כן אָמַר קְרָא עוד לגבי ציווי הלויים בתרומת מעשר (במדבר יח כט), 'מִכָּל מִתְּנוּתֵיכֶם תְּרִימוּ וְגו'' אֶת כָּל תְּרוּמַת ה', ותיבת 'כל' באה לרבות, שכל צד של תרומה הנמצא במעשר חייב הלוי להרים לכהן, וכיון שלא הפריש ישראל תרומה גדולה, הרי שיש במעשר שבד

הלוי חלק מן התרומה שהיה צריך לקבל הכהן, וחייב הלוי להפרישו קודם שיפריש תרומת מעשר.
נמצא אם כן, שהפסוק הראשון פוטר את הלוי מלהפריש תרומה גדולה מהמעשר ראשון, והפסוק השני מחייבו בכך. שואלת הגמרא: וְכֵּהָ רִאִיתָ להעמיד הפסוק הפוטר, כשהקדים מעשר לתרומה בעוד התבואה בשיבולים, ואת הפסוק המחייב, כשהקדים מעשר לתרומה לאחר מירוח בכרי, הלא אפשר לומר להיפך. משיבה הגמרא: הָא – תבואה זו שהתמרחה בכרי, אִידֶּנּוּ – נעשית דגן, וכיון שקרויה דגן, כבר חלה עליה חובת תרומה שנאמר בה (דברים יח ד) 'רִאשִׁית דְּגַנְךָ, ולכן מסתבר שהפסוק המחייב נאמר עליה, שכשנטל הלוי את המעשר קודם שהופרש ממנה תרומה, עליו להשיב תחילה לכהן אחד מחמישים שהיה צריך הכהן לקבל מיד ישראל, ואחר כך אחד מעשרה לתרומת מעשר. וְהָא – ותבואה זו שהיא עדיין שיבולים, קודם שנתמרחה, לֹא אִידֶּנּוּ – לא נעשית עדיין דגן, ולא התחייבה בתרומה קודם שקיבלה הלוי, ולכן מסתבר שעליה אמרה תורה שאם הקדים המעשר לתרומה, שוב אינו חייב בהפרשת תרומה גדולה מהמעשר.

עוד שנינו במשנה: וּמַעֲשֵׂר שְׁנֵי וכו' והקדש שנפדו, שמותר לפנותם לפי שאינם מוקצה. מקשה הגמרא: פְּשִׁיטָא. מתרצת הגמרא: לֹא צְרִיכָא, אלא באופן שֶׁפִּדְאוּ בעליו, וְנָתַן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נָתַן אֶת הַחוּמֶשׁ, שהפודה מעשר שני שלו, וכן הפודה הקדש שהקדיש, צריך להוסיף על דמיו חומש, וְהָא קָא מַשְׁמַע לָן התנא, דְאֵין חוּמֶשׁ מַעֲבָב את הפדיון, והמעשר שני מותר באכילה מחוץ לירושלים, וההקדש מותר בהנאה ובאכילה, וממילא אינם מוקצה.

עוד שנינו במשנה: וְהַתְּרוּמָה הַיֵּבֶשׁ כו' מפני שהוא מאכל לעיזים. מבארת הגמרא: דְּוָקָא תורמוס יֵבֶשׁ מותר לפנותו, אֲבָל לֶחֶת, לֹא. מֵאֵי מַצָּא אסור לפנותו כשהוא לח, בִּינָן דְמָרִיר – שהוא מר, לֹא אֲכָלָה אותו העז, ואינו עומד לבהמה והוא מוקצה.